

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตมรสุม ซึ่งมีฝนตกชุกและมีปริมาณน้ำฝนสูง มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักที่สำคัญของประเทศไทย หลายภาคส่วนของประเทศมีที่กักเก็บน้ำไม่เพียงพอกับปริมาณฝนตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูมรสุมทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันตามฤดูกาล โดยเริ่มจากในภาคเหนือแล้วค่อยขยายวงลงมาตามแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านที่ราบกลางและกรุงเทพมหานครตามลำดับและลงสู่อ่าวไทย

กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มตอนปลายของแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นทางผ่านของน้ำท่วมที่มาจากทางด้านเหนือลงสู่อ่าวไทย โดยอยู่ในอิทธิพลของการขึ้น-ลงของน้ำทะเล และจะต้องรองรับน้ำฝนที่มาจากตามฤดูกาล ทำให้ที่ผ่านมากกรุงเทพมหานครต้องประสบภาวะน้ำท่วม อันทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสภาพจิตใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังเช่นเหตุการณ์อุทกภัยเมื่อปี พ.ศ.2554 ซึ่งนับว่าเป็นครั้งที่ระดับน้ำมีระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ และด้วยกรุงเทพมหานครมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุดของประเทศ จำนวน 3,616.64 คนต่อตารางกิโลเมตร (สำนักบริหารการทะเบียน, 2555) จึงได้สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนและประเทศชาติอย่างมากที่สุด

มาตรการ การดำเนินการในการป้องกันน้ำท่วมแบ่งออกเป็น 2 มาตรการ คือ

1. มาตรการใช้การก่อสร้าง (Structure Measures) ส่วนใหญ่ใช้ในพื้นที่ชุมชนหนาแน่นสำหรับกรุงเทพมหานครซึ่งมีระดับพื้นดินบางแห่งต่ำกว่าระดับภายนอกใช้ระบบป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำ แบบระบบพื้นที่ปิดล้อม (Polder System) ซึ่งประกอบด้วย

1.1 การป้องกันน้ำภายนอกไหลเข้าพื้นที่ปิดล้อม ได้แก่ ใช้คันกั้นน้ำในรูปแบบถนนทางรถไฟคันดิน เช่น ค.ส.ล. ส่วนที่เป็นทางระบายน้ำใช้ประตูระบายน้ำ ประตูท่อ ทำนบกั้นน้ำ

1.2 การระบายน้ำออกจากพื้นที่ปิดล้อม ได้แก่ การระบายน้ำออกโดยวิธีธรรมชาติ ใช้ประตูระบายน้ำ ประตูท่อ และระบายออกโดยใช้เครื่องสูบน้ำ

1.3 การระบายน้ำ ในพื้นที่ปิดล้อม ได้แก่ ระบายน้ำจากอาคารบ้านเรือน ถนนซอย ไปสู่ภายนอก โดยท่อระบายน้ำ คู คลอง และการชลอน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ระยะหนึ่งโดยคลองสระบึง

2. มาตรการไม่ใช้การก่อสร้าง (Non-Stricture Measures) ส่วนใหญ่ใช้ในพื้นที่ชุมชนเบาบางและพื้นที่กสิกรรม ใช้สำหรับการปฏิบัติการป้องกันน้ำท่วมต่อไป เรียกว่า การบริหารพื้นที่น้ำท่วม

(Flood Plain Management) ประกอบด้วย การควบคุมผังเมืองและการใช้ที่ดิน จัดให้มีที่ว่างรับน้ำ ชะลอน้ำ และกักเก็บน้ำ (แก้มลิง) การตั้งระบบพยากรณ์และแจ้งเตือนภัยน้ำท่วม

มาตรการหนึ่งที่กรุงเทพมหานครกำลังเร่งดำเนินการเพื่อแก้ไขและป้องกันการเกิดภาวะน้ำท่วม ดังเช่น ที่ผ่านมาก็คือการจัดทำแผนระบบป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำ เช่น การก่อสร้างคันกันน้ำ เขื่อน ค.ส.ล.และแนวป้องกันน้ำท่วม อุโมงค์ระบายน้ำ คลองคว้น รวมถึงการสร้างสถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ และประตูเรือสัญจรให้เป็นระบบเพื่อใช้ในการป้องกันน้ำท่วม

การขุดลอกและก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล. ริมคลองเป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำ ที่สามารถแก้ไขปัญหาที่บางคลองมีสภาพตื้นเขินไม่สามารถระบายน้ำได้ทันจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำโดยการก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล.และขุดลอกคลอง แต่ไม่ว่าการก่อสร้างใดย่อมหนีไม่พ้นปัญหาและอุปสรรคในงานก่อสร้างได้ เช่น ปัญหาการรื้อลำคลองและสาธารณูปโภคเป็นต้น

อุปสรรคที่สำคัญได้แก่ การรื้อลำคลองสาธารณะ คลองในกรุงเทพมหานครจำนวน 1,682 คลอง ความยาวประมาณ 2,600 กิโลเมตร มีการรื้อลำคลองสาธารณะจำนวน 368 คลอง จำนวนที่รื้อลำ 15,030 หลัง ดังนั้น การรื้อลำคลองสาธารณะจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคของการก่อสร้างเขื่อนริมคลอง ใน กรุงเทพมหานคร เพื่อให้มองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อให้การก่อสร้างเขื่อนริมคลองใน กรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดประโยชน์คุ้มค่าต่อกรุงเทพมหานครและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อโครงการอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นในการอนุรักษ์คลองและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมอย่างยั่งยืนจึงควรที่จะศึกษาอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นกับการก่อสร้างเขื่อนริมคลอง

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคในงานก่อสร้างเขื่อนของเขื่อนคลองในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาแนวทางปฏิบัติในปัญหาหลักๆ ที่สำคัญในงานก่อสร้างเขื่อนของคลองในเขต กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อหาวิธีในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเบื้องต้นในงานก่อสร้างเขื่อนริมคลองในเขต กรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

1. การทำวิจัยนี้ทำในเขตกรุงเทพมหานคร
2. โครงการก่อสร้างเขื่อนริมคลองเป็นโครงการที่กำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่ในปัจจุบัน (มกราคม 2557)

1.4 ประโยชน์และผลที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในงานก่อสร้างเขื่อนของคลองในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เป็นการพัฒนาคล่องให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม
3. เป็นการบำรุงรักษาคล่องให้ใสสะอาด
4. เพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาน้ำท่วม
5. เพื่อนำข้อมูลไปศึกษาและพัฒนาต่อไป